

ANTECEDENTS A CATALUNYA: Al llarg de la seva història tant la Bibliografia nacional de Catalunya (que feia servir la Llista d'encapçalaments de matèria en català (LEMAC) per a la catalogació de matèries), com un gran nombre de biblioteques catalanes havien emprat la subdivisió geogràfica directa. Però avui dia no només les universitats catalanes ja empen la subdivisió geogràfica indirecta, sinó també altres biblioteques universitàries d'arreu de l'Estat espanyol (Universidad de Alcalá, Universidad Complutense, Universidad de Cantabria, Universidad de Salamanca, Universidad de Sevilla, Universidad de Santiago de Compostela, etc.), la qual cosa indica la pràctica cada cop més estesa d'emprar aquesta mena de subdivisió.

És per això que es va unificar una pràctica que ofereix els següents avantatges:

- Ordenació coherent dels índexs de matèria en situar tots els noms geogràfics més petits que un país o divisió politicoadministrativa de primer ordre sota el nom del país o divisió corresponent, per exemple: **Agricultura--Itàlia--Florència;** **Agricultura--Itàlia--Venècia.** Aquesta ordenació jeràrquica no invalida la cerca per paraula clau o la cerca booleana o, fins i tot, la cerca pels codis d'àrees geogràfiques.
- Seguiment de la normativa marcada en el *Subject Headings Manual* i en els *Library of Congress subject headings* (LCSH). Cal assenyalar que aquest procediment també és emprat per totes les llistes que adapten els LCSH, com per exemple, el *Répertoire de vedettes-matière* de la Université Laval (Laval RVM) del Canadà i el RAMEAU: *Répertoire d'autorité-matière encyclopédique et alphabétique unifié* de França.
- Facilitar la catalogació per còpia d'altres bases americanes o europees.

El desembre de 1999 es va realitzar el traspàs de la *Llista d'encapçalaments de matèria en català* (LEMAC) al sistema VTLIS i es va aprofitar per codificar els registres d'autoritat segons el Format MARC per a dades d'autoritat, versió resumida i adaptada de l'USMARC format for authority data, elaborada pel Grup d'usuaris de VTLIS-Espanya. En aquell moment es va conservar la subdivisió geogràfica directa (008/6 d), però posteriorment, després de la implementació del sistema Millennium, amb el canvi a MARC 21, i dels acords presos pels interlocutors de catalogació del CCUC, va arribar el moment d'aplicar la subdivisió geogràfica indirecta i codificar la LEMAC amb del valor i en el camp 008/06 del registre d'autoritat.

ANTECEDENTS ALS ESTAT UNITS D'AMÈRICA: El terme (**Subd. geog.**), generat per la presència del valor **i** en el camp 008/06 del registre d'autoritat de matèria, apareix després de molts encapçalaments dels *Library of Congress Subject Headings* per a indicar que l'encapçalament es pot subdividir geogràficament d'acord amb les regles i les convencions proporcionades en aquesta concreció. No obstant això, ja fa anys, s'establien alguns encapçalaments en forma de frase del tipus: **[Tema] en [Lloc]**, els aspectes geogràfics dels quals es destacaven sense emprar la subdivisió geogràfica. El 1981 s'abandonà aquesta pràctica, i els encapçalaments d'aquest tipus adoptaren la forma **[Tema] (Subd. Geog.)**. Per exemple, **Esclavitud en Àfrica, [Brasil, Jamaica, etc.]** es va substituir per **Esclavitud (Subd. geog.)**.

En els registres MARC les subdivisions geogràfiques apareixen en els subcamps \$z del camp 6XX. En molts casos, el nom d'un ens geogràfic més gran es col·loca en un subcamp \$z seguit pel nom d'una localitat més específica en un segon subcamp \$z, com en l'encapçalament:

650 #7 \$almpostos\$zCalifòrnia\$zSan Francisco\$2lemac

Aquesta tècnica és de vegades descrita amb l'expressió "assignar el nom del lloc **indirectament**" o **subdivisió geogràfica indirecta**. En altres casos, la subdivisió geogràfica s'assigna en un únic subcamp \$z sense interposar un altre subcamp \$z amb el nom d'un ens geogràfic més gran, com en l'encapçalament:

650 #7 \$almpostos\$zWashington (Districte de Columbia)\$2lemac

Aquesta tècnica és de vegades descrita amb l'expressió "assignar el nom del lloc **directament** o **subdivisió geogràfica directa**. Abans de 1976, certs encapçalaments de matèria es marcaven per a ésser subdividits sempre directament i d'altres per a ésser subdividits sempre indirectament. El novembre de 1976 s'abandonà aquesta pràctica mixta, per tal d'afavorir un sistema estàndard que s'aplica a tots els encapçalaments de matèria que duen l'autorització de la subdivisió geogràfica.

La pràctica que s'empra actualment evolucionà sobretot durant els anys 1974-1979, tal com s'explica tot seguit. El 1975 es decidí que tots els encapçalaments de nova creació es subdividiren indirectament, excepte els encapçalaments de matèria legals i aquells

encapçalaments qualificats per un adjectiu geogràfic equivalent al nom d'un país, per exemple, **Art francès**. El 1976, es decidí començar a assignar indirectament el nom de qualsevol regió situada avui dia íntegrament dins d'un país modern, tot prescindint del seu passat històric, per exemple, assignar **Toscana** indirectament a través d'**Itàlia**. El 1976, després de demanar l'opinió i els comentaris d'altres biblioteques dels Estats Units i d'obtenir una participació molt favorable, es van eliminar moltes anomalies de l'aplicació de la subdivisió geogràfica indirecta. Es van suprimir les divisions politicoadministratives de primer ordre d'Alemanya, Austràlia, Àustria, França, Itàlia i Països Baixos, i aquest mateix any l'antiga Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques s'afegí com a quart país que havia de rebre un tractament especial en l'aplicació de la subdivisió geogràfica indirecta, a més a més de Canadà, Estats Units d'Amèrica i Gran Bretanya. (Amb la dissolució el 1992 de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, la llista de països objecte d'un tractament especial es va tornar a reduir a tres.) Al mateix temps, es manà que els catalogadors de matèria comencessin a subdividir indirectament tots els encapçalaments de matèria, sense tenir en compte la codificació dels encapçalaments de la llavors vuitena edició (8th edition) dels LCSH. El 1979, es passà un programa d'ordinador específic contra la base de dades que genera els *Library of Congress Subject Headings* (LCSH) per tal de canviar tots els encapçalaments codificats (**Direct**) a (**Indirect**), amb l'objectiu de preparar-los per a la publicació de la novena edició (9th edition). Quan el 1981 es van començar a aplicar les AACR2, els canvis introduïts com a obligatoris en les regles per a la qualificació de certs encapçalaments, com els relatius als noms geogràfics d'Anglaterra, Malàisia, etc., no van afectar la pràctica de la subdivisió geogràfica indirecta local. Quan el 1985 el fitxer d'autoritats de matèria es va convertir al format USMARC, la notació (**May Subd Geog**) dels LCSH es va substituir per la notació (**Indirect**). Aquesta notació aparegué per primera vegada en l'onzena edició (11th edition), publicada el 1988.

Mai no s'ha fet cap intent d'actualitzar sistemàticament la base de dades bibliogràfica de la Biblioteca del Congrés, per tal d'eliminar els casos d'encapçalaments de matèria que havien estat subdividits geogràficament d'acord amb les regles vigents abans del 1976. Els registres bibliogràfics només s'actualitzen si es dona el cas que un determinat encapçalament és revisat per altres motius com, per exemple, quan es vol assignar un nou encapçalament a un registre ja existent, o quan s'actualitza un nom geogràfic perquè **s'ajusti a la forma RDA**.

1. REGLA GENERAL

Quan un encapçalament duu la notació **(Subd. geog.)** (valor **i** en el camp 008/06 del registre d'autoritat de matèria), subdividiu directament pels noms de continents, regions més grans que els països, països, províncies del Canadà, comunitats autònomes d'Espanya (vegeu sec. 5. a., tractada més avall), estats dels Estats Units d'Amèrica i països constituents de la Gran Bretanya. Per regla general, subdividiu les localitats subordinades ubicades totalment en un país mitjançant la interposició del nom del país pertinent entre l'encapçalament i el nom de la localitat subordinada. Les localitats subordinades inclouen:

- jurisdiccions polítiques subordinades, com ara províncies, districtes, departaments, comtats, etc.
- regnes històrics, principats, etc.
- accidents geogràfics, regions geogràfiques, com per exemple serralades, masses d'aigua, regions lacustres, conques hidrogràfiques, àrees metropolitanes, etc.
- illes ubicades dins els límits territorials del país en qüestió.

Nota: Quan s'interposa el nom d'un país de la manera que s'acaba d'indicar, empreu la forma del nom geogràfic establerta en el registre d'autoritat de nom.

Per a les excepcions a aquesta regla general, vegeu la sec. 5. que s'exposa més avall.
Exemples:

650 #7 \$aMúsica\$zSuïssa\$zGinebra\$2lemac

650 #7 \$aExploradors\$zAustràlia\$zMoreton Bay District (Queensland)\$2lemac

650 #7 \$aDret\$zFrança\$zBretanya\$2lemac

650 #7 \$aArqueòlegs\$zGrècia\$zEgina (Municipi)\$2lemac

650 #7 \$aTransport\$zItàlia\$zRoma (Àrea metropolitana)\$2lemac

650 #7 \$aPlantes\$xMillorament selectiu\$zEtiòpia\$zSimen, Regió de les muntanyes de*\$2lemac

* Font: GEC (Ras Dashen: Cim de les muntanyes de Simen, el més alt d'Etiòpia (4620 m).)

Dividiu els regnes històrics, les ciutats antigues, etc. que es troben íntegrament ubicades dins una jurisdicció moderna a través d'aquesta jurisdicció. Si el territori del regne històric és més extens o no coincideix amb la jurisdicció de primer ordre sota la qual se subdividiria, empreu directament la subdivisió corresponent al regne. *Exemples:*

Encapçalament	Ús de la subdivisió
Lleó (Regne)	650 #7 \$almpostos\$zLleó (Regne)\$2lemac [i no 650 #7 \$almpostos\$zCastella i Lleó\$zLleó (Regne)\$2lemac]
Cartago (Ciutat antiga)	650 #7 \$aElefants\$zTunísia\$zCartago (Ciutat antiga)\$2lemac

No inclogueu més de dos nivells de subdivisions geogràfiques. Empreu, com a primer nivell sota el qual s'apleguen els noms geogràfics més petits, el país (o la divisió politicoadministrativa de primer ordre en els casos dels quatre països que constitueixen una excepció, tractats en la sec. 5.a., citada més avall). *Exemples:*

650 #7 \$aDret\$zCatalunya\$zCervera\$2lemac
[i no 650 #7 \$aDret\$zCatalunya\$zLleida (Província)\$zCervera\$2lemac]

650 #7 \$aEducació\$zNova York (Estat)\$zBuffalo\$2lemac
[i no 650 #7 \$aEducació\$zNova York (Estat)\$zErie County\$zBuffalo\$2lemac]

No subdividiu geogràficament un tema per sota del nivell de ciutat, poble o municipi, etc. En lloc d'això, assigneu encapçalaments addicionals per tal de destacar les entitats o els accidents geogràfics ubicats en les ciutats, inclosos els jaciments arqueològics, parcs i jardins, carrers i carreteres, seccions de les ciutats, etc. *Exemple:*

650 #7 \$aTurisme\$zCalifòrnia\$zSan Francisco\$2lemac

651 #7 \$aChinatown (San Francisco, Califòrnia)\$2lemac

[i no 650 #7 \$aTurisme\$zCalifòrnia\$zChinatown (San Francisco)\$2lemac]

2. DARRER NOM

Quan se subdivideix per un nom determinat, empreu el darrer nom de qualsevol entitat que hagi canviat de nom al llarg de la seva existència, sense tenir en compte la forma del nom o el període contemplat en l'obra objecte de catalogació. *Exemple:*

Títol: The Banks of Leopoldville, Belgian Congo, 1950.

650 #7 \$aBancs\$zCongo (República Democràtica)\$zKinshasa\$2lemac

3. ÚS DE LES SOBIRANIES TERRITORIALS ACTUALS

Subdividiu geogràficament d'acord amb les sobiranies territorials actuals de les nacions existents, fins i tot per a les obres que abasten períodes de temps anteriors.

En el cas d'una regió o jurisdicció que en temps passats va existir sota diverses sobiranies, interposeu el nom del país al qual actualment pertany, sempre que ara la regió o jurisdicció es trobi enterament ubicada en el país en qüestió. *Exemple:*

Títol: The Present status of education in Alsace. 1910.

650 #7 \$aEducació\$zFrança\$zAlsàcia\$2lemac

4. ÀREES METROPOLITANES I REGIONS DE LES CIUTATS

Exceptuant **Jerusalem (Àrea metropolitana)**, **Nova York (Àrea metropolitana)**, i **Washington (Àrea metropolitana)**, empreu les àrees metropolitanes a través de la jurisdicció en què la mateixa ciutat es troba ubicada, fins i tot si l'àrea metropolitana s'estén per més d'un país (o divisió politicoadministrativa de primer ordre en els casos de Canadà, Espanya, Gran Bretanya, i Estats Units d'Amèrica).

5. EXCEPCIONS

a. Canadà, Espanya, Gran Bretanya, i Estats Units d'Amèrica

No interposeu el nom del país quan empreu com a subdivisió geogràfica la divisió politicoadministrativa de primer ordre dels següents quatre països:

País	Divisions
Canadà	Províncies
Espanya	Comunitats autònomes
Gran Bretanya	Països constituents
Estats Units d'Amèrica	Estats

S'ha afegit Espanya als països als quals s'aplica la subdivisió geogràfica indirecta a través de les divisions politicoadministratives de primer ordre, per tal d'ésser coherents amb la decisió (recollida en les *Concrecions a RDA*, 16.2.2.9) d'emprar les comunitats autònomes com a qualificador geogràfic dels encapçalaments. Vegeu **QUALIFICACIÓ DELS ENCAPÇALAMENTS GEOGRÀFICS: CM-077**, sec. 1. a. (1).

Subdividiu addicionalment aquestes entitats, si s'escau, pels noms de comarques, comtats, ciutats, o altres unitats subordinades. *Exemples:*

650 #7 \$aMúsica\$zOntario\$zToronto\$2lemac
[i no 650 #7 \$aMúsica\$zCanadà\$zToronto\$2lemac]

650 #7 \$aEsports\$zAnglaterra\$zLondres (Àrea metropolitana)\$2lemac
[i no 650 #7 \$aEsports\$zGran Bretanya\$zLondres (Àrea metropolitana)\$2lemac]

650 #7 \$aEducació\$zCalifòrnia\$zSacramento, Vall del\$2lemac
[i no 650 #7 \$aEducació\$zEstats Units d'Amèrica\$zSacramento, Vall del\$2lemac]

*Nota: Quan s'interposa el nom de la província, comunitat autònoma, etc., empreu la mateixa forma del nom que figura en el registre d'autoritat de nom. Per exemple, empreu **Quebec (Província)** [i no **Quebec**] o **Madrid (Comunitat autònoma)** [i no **Madrid**].*

b. Regions més grans que els països

Empreu el nom de qualsevol jurisdicció o regió que no es troba íntegrament ubicada en un únic país existent (o divisió politicoadministrativa de primer ordre dels quatre països que constitueixen una excepció, (tractats en la sec. 5.a., citada més amunt), directament sota els temes. Aquestes jurisdiccions o regions poden incloure:

- els noms dels quatre països que constitueixen una excepció, tractats en la sec. 5.a., més amunt,
- regnes històrics, imperis, etc., per exemple, **Sacre Imperi Romanogermànic**,
- accidents geogràfics i regions, com ara continents i altres regions més grans, masses d'aigua, serralades, costes, etc., per exemple, **Europa; Grans Llacs; Mèxic, Golf de; Rocalloses, Muntanyes; Nil, Vall del; Atlàntic (Amèrica del Sud : Costa)**.

Conserveu els qualificadors geogràfics, si n'hi ha, quan empreu aquests encapçalaments directament sota els temes. *Exemple:*

650 #7 \$aCamps de concentració\$zPomerània (Polònia i Alemanya)\$2lemac

Empreu aquest tipus d'encapçalaments d'acord amb la seva extensió geogràfica total. No els assigneu indirectament a través d'un determinat lloc a fi d'indicar una cobertura geogràfica parcial de l'obra objecte de catalogació. Si cal destacar un lloc concret, assigneu un encapçalament addicional. *Exemple:*

Títol: The Birds of The Colorado Rockies

650 #7 \$aOcells\$zRocalloses, Muntanyes\$2lemac

650 #7 \$aOcells\$zColorado\$2lemac

[i no 650 #7 \$aOcells\$zColorado\$zRocalloses, Muntanyes\$2lemac]

c. Ciutats que s'assignen directament sota temes.

Assigneu directament darrere el tema els noms de les següents ciutats: **Jerusalem** (vegeu JERUSALEM; GAZA, FRANJA DE; GOLAN, ALTS DEL; CISJORDÀNIA I PALESTINA: CM-084); **Washington (Districte de Colúmbia)** (vegeu WASHINGTON (DISTRICTE DE COLÚMBIA): CM-106). *Exemples:*

650 #7 \$aArts de l'espectacle\$zWashington (Districte de Colúmbia)\$2lemac

650 #7 \$almpostos\$zJerusalem\$2lemac

*Nota: Com que **Vaticà** (vegeu CIUTAT DEL VATICÀ: CM-105) té un tractament de país i no de ciutat, també s'assigna directament sota temes sense interposar el nom d'un ens geogràfic més gran.*

d. Illes

Per a la pràctica del tractament de les illes com a subdivisió geogràfica, vegeu ILLES: CM-079.

e. Antàrtida

Subdividiu els ens geogràfics ubicats en el continent de l'Antàrtida o en les regions antàrtiques a través d'**Antàrtida**. *Exemple:*

650 #7 \$aGeologia\$zAntàrtida\$zWeddell, Regió del mar de\$2lemac

f. Tribus aborígens dels Estats Units

Assigneu directament els encapçalaments de noms jurisdiccionals establerts per a representar els governs de les tribus reconegudes pel govern dels Estats Units. *Exemple:*

650 #7 \$aConstitucions\$zSpokane Tribe of the Spokane Reservation, Washington\$2lemac

6. SUPRESSIÓ DELS QUALIFICADORS

Si l'encapçalament del lloc concret que es vol destacar com a subdivisió geogràfica té com a qualificador el mateix nom que el país o divisió a través del qual s'assigna la subdivisió, suprimiu el qualificador amb el nom del país o de la divisió, a fi d'evitar la redundància. Conserveu entre parèntesis qualsevol altra dada inclosa en el qualificador que serveixi per diferenciar l'encapçalament, encara que es tracti de jurisdiccions obsoletes. Si, en emprar aquesta pràctica, resulta que el parèntesi es queda buit, sense cap altra dada o informació, esborreu tot el qualificador. *Exemples:*

Encapçalament	Ús de la subdivisió
París (França)	650 #7 \$aArt\$zFrança\$zParís\$2lemac
Seattle (Washington)	650 #7 \$aEducació\$zWashington (Estat)\$zSeattle\$2lemac
Saint Louis (Missouri : Àrea metropolitana)	650 #7 \$aMinories\$zMissouri\$zSaint Louis (Àrea metropolitana)\$2lemac
Matabeleland (Zimbàbue)	650 #7 \$aMines d'or\$zZimbàbue\$zMatabeleland\$2lemac
Grass Valley (Lander County i Eureka County, Nevada)	650 #7\$aArbres\$zNevada\$zGrass Valley (Lander County i Eureka County)\$2lemac
Clear Lake (Iowa : Llac)	650 #7 \$aEutrofització\$zIowa\$zClear Lake (Llac)\$2lemac
Clear Lake (Steuben County, Indiana : Llac)	650 #7 \$aEutrofització\$zIndiana\$zClear Lake (Steuben County : Llac)\$2lemac
Sydney (Nova Gal·les del Sud)	650 #7 \$aArquitectura\$zAustràlia\$zSydney (Nova Gal·les del Sud)\$2lemac
Colca, Ríu (Arequipa, Perú : Curs d'aigua)	650 #7 \$aCabal (Hidrologia)\$xMesurament\$zPerú\$zColca, Ríu (Arequipa : Curs d'aigua)\$2lemac
Tibet (Xina)	650 #7 \$aÍndia\$xRelacions\$zXina\$zTibet\$2lemac
Pacífic (Perú : Costa)	650 #7 \$aZoologia\$zPerú\$zPacífic (Costa)\$2lemac
Veracruz-Llave (Mèxic : Estat)	650 #7 \$aReforma agrària\$zMèxic\$zVeracruz- Llave (Estat)\$2lemac

7. ENCAPÇALAMENTS QUE INCLOUEN EL NOM D'UN LLOC

Alguns encapçalaments temàtics inclouen el nom d'un lloc com a part integrant de l'encapçalament, o es troben qualificats per un adjectiu que designa un nom geogràfic, per exemple, **Indis de Mèxic; Monedes gregues**. Subdividiu aquests encapçalaments amb el procediment normal que s'empra per a destacar llocs diferents dels enunciats en l'encapçalament. *Exemples:*

650 #7 \$aMonedes gregues\$zCatalunya\$2lemac

650 #7 \$aMonedes gregues\$zFrança\$zParís\$2lemac

Subdividiu pel nom del lloc que ja apareix expressat com a part integrant de l'encapçalament només si cal destacar una localitat concreta. *Exemples:*

650 #7 \$aIndis de Mèxic\$zMèxic\$zJalisco\$2lemac

[i no 650 #7 \$aIndis de Mèxic\$zMèxic\$2lemac]

650 #7 \$aMonedes gregues\$zGrècia\$zAtenes\$2lemac

[i no 650 #7 \$aMonedes gregues\$zGrècia\$2lemac]

8. COSSOS CELESTES

No empreu, com a subdivisió geogràfica, els noms de cossos celestes, excepte quan el seu ús es troba autoritzat en el fitxer d'autoritats de matèria, per exemple, **Satèl·lits artificials--Júpiter (Planeta)**. Per tal de destacar un tema relacionat amb un cos celeste, empreu encapçalaments en forma de frase, prèviament establerts, o subdivisions temàtiques sota el nom del cos. *Exemples:*

650 #7 \$aPetrologia lunar\$2lemac

[i no 650 #7 \$aRoques\$zLluna\$2lemac]

651 #7 \$aMart (Planeta)\$xGeologia\$2lemac

[i no 650 #7 \$aGeologia\$zMart (Planeta)\$2lemac]

9. ENTITATS ECLESIASTIQUES QUE TAMBÉ SÓN NOMS DE LLOC

Segons RDA, les entitats eclesiàstiques concretes, del tipus diòcesis, províncies, sínodes, etc., s'estableixen com a entitats. Per regla general, s'estableixen com a subencapçalament sota el nom de l'entitat religiosa principal, per exemple, **Església Catòlica. Diòcesi d'Eivissa (Illes Balears)**, però algunes es poden establir directament, per exemple, **Constantinoble (Patriarcat ecumènic)**. Aquest tipus d'encapçalaments no s'han de tractar com a entitats geogràfiques en la pràctica de l'establiment dels encapçalaments de matèria. No s'han d'emprar com a subdivisions, ni tampoc no es poden subdividir per les subdivisions emprades sota noms geogràfics. Si cal designar un tema relacionat amb una entitat eclesiàstica, assigneu més d'un encapçalament: l'encapçalament de nom per a l'entitat eclesiàstica, a més a més de l'encapçalament temàtic subdividit per l'encapçalament geogràfic més proper i/o l'encapçalament geogràfic més proper subdividit per la subdivisió temàtica.

10. SUBDIVISIONS GEOGRÀFIQUES EMPRADES COM A DESIGNACIÓ TEMÀTICA

Quan els noms de lloc s'empren com a subdivisió geogràfica, normalment duen el codi de subcamp **z**, tal com queda il·lustrat en els exemples anteriors. Quan aquests noms de lloc s'empren com a subdivisió temàtica sota encapçalaments de matèria o subdivisions que duen una subdivisió temàtica, aleshores aquests noms de lloc s'empren amb el codi de subcamp **x**. *Exemples:*

600 17\$aShakespeare, William,\$d1564-1616\$xConeixements\$xGrècia\$2lemac

[per una obra sobre els coneixements sobre Grècia de William Shakespeare]

650 #7 \$aEncapçalaments de matèria\$xAmèrica del Nord \$2lemac

[per una llista d'encapçalaments sobre Amèrica del Nord]